

Λατινικά Β΄ΓΕΛ

Κωνσταντίνα Καλαούζη

ΣΕΕ ΠΕ02 - Φιλολόγων, 2^{ου} ΠΕΚΕΣ Ν.
Αιγαίου

Τα ισχύοντα

- Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα των Λατινικών της Β΄ τάξης του Γενικού Λυκείου της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών [Αρ. Πρωτ. 134046/Δ2/ 06-10-2020/ σύμφωνα με τα με αρ. πρωτ. εισ. Υ.ΠΑΙ.Θ. 124891/Δ2/21-09-2020 και 125101/Δ2/21-09-2020 έγγραφα]
- Οδηγίες για τη διδασκαλία των μαθημάτων της Ελληνικής Γλώσσας, της Ιστορίας, των Λατινικών (ΣΕΛΙΔΑ 61) και της Φιλοσοφίας Ημερησίου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2020-2021 [Αρ. Πρωτ. 134046/Δ2/ 06-10-2020/ σύμφωνα με τα με αρ. πρωτ. εισ. Υ.ΠΑΙ.Θ. 124891/Δ2/21-09-2020 και 125101/Δ2/21-09-2020 έγγραφα]
- Ενδεικτική διδακτική πρόταση για το μάθημα των Λατινικών της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών της Β΄ τάξης Ημερησίου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2020-2021 [Αρ. Πρωτ. 134232/Δ2/ 06-10-2020/ σύμφωνα με το αρ. πρωτ. εισ. Υ.ΠΑΙ.Θ. 128462/Δ2/25-09-2020]
- Ομάδες και κλάδοι μαθημάτων, τρόπος και χρόνος εξέτασης και βαθμολόγησης, ορισμός και υποχρεώσεις επιτηρητών, υποχρεώσεις μαθητών κατά τη διάρκεια της εξέτασης, τρόπος διατύπωσης των θεμάτων, βαθμολόγηση των γραπτών δοκιμίων των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων, αναβαθμολόγηση των γραπτών δοκιμίων προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων του Γενικού Λυκείου, τρόπος φύλαξης των γραπτών και κάθε άλλο σχετικό θέμα [Απόφ. Αριθμ.125708/Δ2/ΦΕΚ/Β/4177/28-09-2020]. [ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ: 45899].

Μεθοδολογία της διδασκαλίας

- Η σύγχρονη διδακτική προσέγγιση των κλασικών κειμένων στοχεύει στην **ανάδειξη των πολιτισμικών στοιχείων** του κειμένου και στη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των μαθητών και των μαθητριών από το ενδιαφέρον για τη γλώσσα του κειμένου στο **περιεχόμενο** και την κατανόησή του, αξιοποιώντας ως μέσο την ανασύνθεση ιστορικών, θρησκευτικών, πολιτικών και άλλων στοιχείων που ενυπάρχουν σε αυτό.
- Κειμενοκεντρική και μαθητοκεντρική προσέγγιση
- Δυνατότητα στον εκπαιδευτικό για διαμορφωτική αξιολόγηση.

Σκοπός της διδασκαλίας

Στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες :

- να μελετήσουν βασικά στοιχεία του λατινικού γλωσσικού συστήματος – γραμματικοσυντακτικές δομές και φαινόμενα– και να κατανοούν και να ερμηνεύουν κείμενα, βάσει ενός γλωσσικού υπομνηματισμού,
- να συνειδητοποιήσουν τη **σχέση της Λατινικής με την Αρχαία Ελληνική**, ώστε να μπορούν να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές,
- να αντιληφθούν τις **γλωσσικές επιδράσεις της λατινικής γλώσσας** στις γλώσσες των λαών της Ευρώπης και να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν την προέλευση λέξεων ευρωπαϊκών γλωσσών τις οποίες διδάσκονται στο σχολείο,
- να είναι σε θέση να **κατανοούν όρους, έννοιες και εκφράσεις ή αποφθέγματα** που χρησιμοποιούνται συχνά στον έντυπο και ηλεκτρονικό λόγο και να αναγνωρίζουν λέξεις της Λατινικής που ως γλωσσικά δάνεια έχουν ενσωματωθεί στο λεξιλόγιο της Νέας Ελληνικής,
- να επισημάνουν βασικές εκφραστικές ιδιαιτερότητες της λατινικής γλώσσας (ακρίβεια, σαφήνεια, κ.λπ.),
- να γνωρίσουν, αξιοποιώντας διαθεματικά τις πληροφορίες που περιέχονται στο σχολικό εγχειρίδιο, βασικά στοιχεία της ρωμαϊκής γραμματείας (γραμματειακά είδη, αντιπροσωπευτικά έργα και ονόματα συγγραφέων κ.λπ.)
- να γνωρίσουν κάποιες πτυχές του δημόσιου και ιδιωτικού βίου των αρχαίων Ρωμαίων.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Αντιστοίχιση λατινικών λέξεων και της σημασίας τους στα ΝΕ.
- Ένθεση στερεότυπης λατινικής φράσης στο κατάλληλο κειμενικό περιβάλλον της ΝΕ.
- Ασκήσεις γραμματικής, ανοιχτού ή κλειστού τύπου –πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης / σύζευξης, κ.ά.
- Ασκήσεις συντακτικού ανοιχτού ή κλειστού τύπου –πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης / σύζευξης, κ.ά.
- Αξιοποίηση της γνώσης των γραμματικών / συντακτικών φαινομένων της Νέας Ελληνικής, και κατά περίπτωση, της Αρχαίας Ελληνικής για τη διδασκαλία / κατανόηση των αντίστοιχων φαινομένων της Λατινικής, τηρουμένων των αναλογιών

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Συζήτηση-άσκηση-σύντομη προαιρετική εργασία, για π.χ. την οικουμενικότητα του ρωμαϊκού imperium, τις αντιλήψεις για τη θεϊκή αποστολή της Ρώμης, τα πατροπαράδοτα ήθη των Ρωμαίων, δεισιδαιμονίες ή θρησκευτικές αντιλήψεις, όψεις της καθημερινότητας, τη χρήση της λογοτεχνίας ως μέσου πολιτικής προπαγάνδας, θέματα πατρωνίας ή λογοκρισίας, ανάλογα με τις μικρές ευκαιρίες που δίνουν τα κείμενα.
- Σχόλιο για την άσκηση της κριτικής σκέψης με αφορμή ζητήματα ιδεών ή αξιών, όπως προκύπτουν από τα κείμενα.
- Επισκόπηση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας, με βάση την Εισαγωγή του σχολικού βιβλίου, αλλά χρήση της στο πλαίσιο κριτικής ανάγνωσης ορισμένων μόνο σημείων, κατά την κρίση των διδασκόντων.

Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Προαιρετικές εργασίες, π.χ. κατασκευή χάρτη με την εξέλιξη του ρωμαϊκού κράτους, αναζήτηση ιστορικών βίντεο, διαγραμμάτων με τους Ρωμαίους συγγραφείς και ποιητές σε χρονολογική και ειδολογική κατάταξη (με τη μορφή εννοιολογικού χάρτη – mind map), σύνθεση δημιουργικής εργασίας, κ.ά.
- Χρήση νέων τεχνολογιών: σύνθεση ή αξιοποίηση πολυτροπικών κειμένων, αξιοποίηση βίντεο, ντοκιμαντέρ, φιλμογραφίας, φωτογραφίας, ψηφιακών λεξικών, έγκυρων διαδικτυακών τόπων για την παρουσίαση επιμέρους πτυχών που αφορούν τη λογοτεχνία, τη ρωμαϊκή ιστορία, την ίδρυση της Ρώμης. Εικονική περιήγηση σε μουσεία, παραστάσεις της νεότερης ή σύγχρονης τέχνης που είναι εμπνευσμένες από τις σχετικές μυθολογικές ιστορίες, κ.λπ.

Προσοχή στο παράρτημα

- Σημασία και χρήση λατινικών φράσεων στον νεοελληνικό λόγο: Συνιστάται να εξηγηθούν οι φράσεις και να αξιοποιηθούν μέσα σε προτασιακό περιβάλλον ώστε να φανεί ο βαθμός κατανόησης της χρήσης τους.
- A.C. (ante Christum) προ Χριστού (π.Χ.)
- A.D. Anno Domini (κατά λέξη: έτος Κυρίου) μετά Χριστόν (μ.Χ.)
- ad hominem (argumentum) επιχείρημα που απευθύνεται επιθετικά εναντίον του προσώπου και όχι εναντίον της θέσης που το πρόσωπο αυτό εκφράζει, η προσωπική επίθεση, η απάντηση/επίθεση στο πρόσωπο που εξέφρασε μια άποψη με την οποία διαφωνούμε, αντί η απάντηση να αφορά την άποψη αυτή
- ad populum (argumentum) επιχείρημα που αποτελεί μια ψευδή θέση αλλά αντλεί τη βαρύτητά του από την ευρεία απήχηση της θέσης αυτής
- altera pars η άλλη πλευρά, η άλλη άποψη
- alter ego το άλλο Εγώ, το δεύτερο Εγώ, το πρόσωπο με το οποίο ταυτίζεται κανείς, το συμπλήρωμά του, ο άλλος του εαυτός
- A.M. (Ante Meridiem) προ μεσημβρίας (π.μ.)
- a posteriori εκ των υστέρων
- a priori εκ των προτέρων
- ca., cir., circ. (circa) περί, περίπου
- carpe diem εκμεταλλεύσου τη μέρα (Οράτιος, Ωδ. 1.11.8)

Πορεία διδασκαλίας

- **ΦΑΣΗ 1^η**
- **A. Διαγραμματική παρουσίαση του κειμένου**, παράθεση στοιχείων Ρωμαιογνωσίας.
- Συνιστάται η αξιοποίηση αφόρμησης ούτως ώστε να υπάρξει διασύνδεση του περιεχομένου του κειμένου με καταστάσεις που επιβιώνουν στον σύγχρονο κόσμο και γίνονται εύκολα κατανοητές από τους μαθητές.
- **B. Επεξεργασία του κειμένου**: Κατά κώλα ανάλυση (χωρισμός του κειμένου σε νοηματικές ενότητες που με ερωτήσεις (ποιος, τι / ποιον, που, γιατί κλπ) αναδεικνύουν τα βασικά σημεία τους βασικούς όρους και τους προσδιορισμούς τους.

Πορεία διδασκαλίας

- **ΦΑΣΗ 1^η**
- **Γ. Παρουσίαση νέων γραμματικών και συντακτικών φαινομένων με αφόρμηση το κείμενο.**
- Η παρουσίαση των φαινομένων συνιστάται να γίνεται επαγωγικά και να αποβλέπει σε συνεχείς συγκρίσεις μεταξύ της λατινικής και της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Πορεία διδασκαλίας

- **ΦΑΣΗ 2^η : Ερμηνευτική προσέγγιση**
- Α. Δίνονται ασκήσεις κλειστού τύπου στους μαθητές που μπορεί να λύνονται ατομικά ή και ομαδοσυνεργατικά και αποβλέπουν στη συνειδητοποίηση του βαθμού κατανόησης του κειμένου, αλλά και του λεξιλογίου που διδάχθηκε.
- Β. Λεξιλογικές και ετυμολογικές ασκήσεις: Προτείνονται δραστηριότητες που ελέγχουν το βαθμό εκμάθησης του λεξιλογίου αλλά και τη δυνατότητα των μαθητών να διαπιστώνουν τη σχέση μεταξύ λατινικής, αρχαίας και νέας ελληνικής γλώσσας.
- Γ. Ένθεση λατινικών φράσεων σε νεοελληνικό προτασιακό περιβάλλον

Πορεία διδασκαλίας

- Δ. Εμπέδωση γραμματικών φαινομένων: Συνιστάται να μη ζητείται απλή γραμματική ή συντακτική αναγνώριση, αλλά η χρήση γραμματικών τύπων ή ο μετασχηματισμός τους μέσα σε προτασιακό περιβάλλον, όπου καλό θα ήταν να αξιοποιείται το λεξιλόγιο της διδασκόμενης, αλλά και προηγούμενων ενοτήτων.
- Οι ασκήσεις δεν αποσκοπούν μόνο στην τυπική διαπίστωση εμπέδωσης λατινικών τύπων, αλλά στον έλεγχο της δυνατότητας των μαθητών να αντιλαμβάνονται τη χρήση του στον λόγο.

Πορεία διδασκαλίας

- **ΦΑΣΗ Γ΄: Προσέγγιση στοιχείων πολιτισμού.**
- Η προσέγγιση των πολιτισμικών θεμάτων που αναδεικνύονται μέσα από το κείμενο ή/και το εισαγωγικό σημείωμα της ενότητας πρέπει να στηρίζεται σε διερευνητικού, διαθεματικού και δημιουργικού χαρακτήρα δραστηριότητες των μαθητών/ριών, κατά προτίμηση ομαδικές και με τη χρήση ΨΜ.
- Στην τελευταία φάση της διδακτικής διαδικασίας οι μαθητές/ριες διερευνούν ένα ή περισσότερα από τα θέματα πολιτισμού που προτείνονται στις παρακάτω δραστηριότητες (μπορούν να ασχοληθούν όλες οι ομάδες με το ίδιο θέμα ή κάθε ομάδα με διαφορετικό).
- Οι εργασίες μπορούν να γίνουν ομαδικά μέσα στην τάξη ή να έχουν δοθεί ως συνεργατικές εργασίες (π.χ. με τη χρήση συνεργατικών εγγράφων, αξιοποίηση λογισμικών παρουσίασης για το σπίτι) και να παρουσιαστούν στην τάξη.
- Ο/Η διδάσκων/ουσα και οι μαθητές/τριες παρεμβαίνουν μετά την παρουσίαση κάθε εργασίας, δίνοντας, ενδεχομένως, περαιτέρω επεξηγήσεις ή κάνοντας τις αναγκαίες προσθήκες / διορθώσεις.

Παράδειγμα διδακτικής πορείας

Ενότητα 5^η : Ένας λάτρης του Βιργίλιου

- Α. **Στοιχεία Ρωμαιογνωσίας**: Αναφορά στο έπος κατά τη Ρωμαϊκή εποχή, στοιχεία για τον Βιργίλιο και το έργο του «Αινειάδα», στοιχεία για τον Σίλιο Ιταλικό και το έργο του Punica.
- Προσέγγιση του κειμένου → Χωρισμός σε νοηματικές ενότητες
- Silius Italicus, poëta epicus, ---- ποιός
- Erat vir clarus --- τι ήταν κλπ

Β. **Λεξιλογικά – Γραμματικά – Σημασιολογικά**

Αναγνώριση όρων: ουσιαστικά, αριθμός, πτώση, γένος, κλίση / επίθετα / ρήματα: χρόνος, αριθμός, πρόσωπο + αρχικοί χρόνοι / αντωνυμίες / επισήμανση προθέσεων

Επισήμανση εξαιρέσεων: π.χ locus – i = τόπος, θέση / loci – orum: χωρία βιβλίων και loca – orum : τοποθεσίες, τόποι (τιμητικές θέσεις / αξιώματα) ή Neapolis → αιτιατική ενικού → Neapolim κ.λπ.

- Γ. **Ετυμολογικά στοιχεία: Ταξίδι των λέξεων**

- Ericus → επικός – epic
- Vir → virile (αγγλικά = ανδροπρεπής)
- Clarus ... → clarity
- Septem → επτά (seven – sept – sette)
- Decem → δέκα
- Liber → λιμπρέττο < λίβελος – livre library
- Βίος - Vita → βιοτικός, βιταμίνη
- Campania → κάμπος (σαμπάνια)
- Έπομαι – secundus / sequor/ -- second
- Τείνω – teneo – τανάλια / εκτενής – tenant / tenacious
- Μάλα – multus – multiplication
- Αγρός = ager – αγρός / αγροτικός – agriculture
- Άνεμος – animus – ανιμισμός – animus , animation
- Τέρυς / τέρην (λείος, λεπτός, μαλακός) – tener – tenderness
- Τε – que
- Τέφρα – foveo – foment fomentation (υποθάλπω)

- Συντακτική ανάλυση
- *Silius Italicus, poēta epicus, vir clarus erat* → κύρια πρόταση

Ρήμα	υποκείμενο
Κατηγορούμενο	
Προσδιορισμοί	

- Αναλύω τα αρσενικά δευτερόκλιτα ουσιαστικά σε –er και το ουσιαστικό vir και δίνω παραδείγματα
- Αναλύω τα επίθετα Β' κλίσης και τις κτητικές αντωνυμίες
- Παραδίδω την οριστική παρατατικού ενεργητικής φωνής της Β συζυγίας

Εμπέδωση (π.χ της μετάφρασης)

- Silius Italicus, poēta epicus,
- vir* clarus erat.
- XVII(septendecim) libri* eius
- de bello Punico secundo
- pulchri* sunt.
- Ultimis annis vitae suae*
- in Campaniā
- se* tenēbat*
- Ο Σίλιος Ιταλικός
- Ήταν ένδοξος
- Τα Βιβλία
- Για τον Καρχηδονιακό
- όμορφα
- Τα χρόνια Του
- Καμπανία
-

Εντοπισμός λέξεων – φράσεων ή αποσπασμάτων που ανταποκρίνονται στη μετάφραση

- Τον τιμούσε όπως ένα παιδί (ένας μαθητής) το δάσκαλο
-
- Το μνημείο του το θεωρούσε σαν ναό
-

Ερωτήσεις κατανόησης

- Ο Πλίνιος μιλώντας για τον Σίλιο Ιταλικό φαίνεται ότι τον θαυμάζει. Ποια σημεία του κειμένου αποδίδουν τον θαυμασμό του;
- Ποια στοιχεία για τη ζωή και τα ενδιαφέροντα του Σίλιου Ιταλικού αντλούμε από το κείμενο;
- Σημειώστε αν αληθεύουν ή όχι οι παρακάτω προτάσεις

Πρόταση	Σωστή	Λάθος
Silius Italicus in Campania multos agros possidebat		
Monumentum Vergili in Campania erat		

Άλλες ασκήσεις γραμματικής (και κλασικοί μετασχηματισμοί)

- Δίνω φράση και ζητώ να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις,
- Ζητώ να διακρίνουν τις αντωνυμίες και να τις γράψουν στις πλάγιες πτώσεις του άλλου αριθμού
- Δίνω ουσιαστικά να τα κλίνουν
- Δίνω αποσπάσματα και ζητώ να τα μεταφέρουν στον αντίθετο αριθμό όπου αυτό είναι εφικτό ώστε να βγαίνει το νόημα της πρότασης.

- Ασκήσεις συντακτικού:

Όροι	Σωστό	Λάθος
Vitae: είναι γενική κτητική		
Eius: είναι γενική του δημιουργού		
Neapoli: είναι αντικείμενο του ρήματος		
Clarus: είναι κατηγορούμενο		
Magistrum: είναι επιθετικός προσδιορισμός		

Ετυμολογικές

- Στο απόσπασμα Silius Italicus, poeta epicus, vir clarus erat. XVII(septendecim) libri* eius de bello Punico secundo pulchri* sunt. Ultimis annis vitae suae* in Campaniā se* tenēbat
- Να εντοπίσετε και να γράψετε **τρεις λέξεις** της λατινικής με ετυμολογική και σημασιολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα (αρχαία ή νέα) δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. (εξαιρούνται τα κύρια ονόματα)

Ετυμολογικές

- Να γράψετε δίπλα σε κάθε ελληνική λέξη τον αριθμό της λατινικής λέξης με την οποία σχετίζεται ετυμολογικά. Μία λέξη περισσεύει.

1. Ιεμαι	A. multos
2. Μάλλον	B. animum
3. Άνεμος	Γ. templo
4. Τέμπλο	Δ. iacebat
5. αναιμία	

Ετυμολογικές

- Εντοπίστε στο κείμενο και γράψτε τις λέξεις της λατινικής που έχουν ετυμολογική συγγένεια με αυτές που σημειώνονται πιο κάτω:
- Agricultura, pulchritudo, studiose.
- Ενσωματώστε τη λατινική φράση ex cathedra σε ένα σύντομο δικό σας κείμενο (περίπου 30 λέξεων) ώστε να προκύπτει η σωστή της χρήση.

Προσέγγιση στοιχείων πολιτισμού

- Με αφετηρία τις φράσεις του κειμένου “eum ut puer magistrum honorabat” και αξιοποιώντας στοιχεία και από το παρακάτω απόσπασμα συνθέστε στη νέα ελληνική ένα κείμενο 150 - 200 λέξεων για την αξία που έχει ο δάσκαλος για έναν μαθητή.
- Παραθέτω π.χ
- Στις 10 Δεκεμβρίου 1957, ο Αλμπέρ Καμύ (7 Νοεμβρίου 1913- 4 Ιανουαρίου 1960) βραβεύεται σε ηλικία 44 ετών και τρία χρόνια πριν το θάνατό του με το Νόμπελ Λογοτεχνίας για το σύνολο του έργου του. Λίγες μέρες νωρίτερα, στις 19 Νοεμβρίου, ο Αλμπέρ Καμύ αισθάνθηκε την ανάγκη να ευχαριστήσει τον δάσκαλό του Λουί Ζερμέν.
- Ορφανός από πατέρα ήδη από το πρώτο έτος της ζωής του (πέθανε στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο), ο Καμύ και ο μεγαλύτερος αδερφός του μεγάλωσαν με την αναλφάβητη μητέρα τους και μια δεσποτική γιαγιά. Η ιδιαίτερη σχέση που ανέπτυξε με τον δάσκαλό του δεν λησμονήθηκε ποτέ από τον Καμύ, ο οποίος λίγες μέρες πριν λάβει το βραβείο Νόμπελ, έστειλε την παρακάτω επιστολή στον αγαπημένο του δάσκαλο, παραδίδοντας ένα μάθημα αναγνώρισης και ευγνωμοσύνης σε όλους.

- **19 Νοεμβρίου 1957**

Αγαπητέ Κύριε Germain,

- Άφησα τον θόρυβο γύρω μου να καταλαγιάσει λίγο, προτού σας απευθυνθώ από τα βάθη της καρδιάς μου. Μόλις μου δόθηκε μια πολύ μεγάλη τιμή που ούτε περίμενα, ούτε επεδίωξα.

Όμως, όταν άκουσα τα νέα, η πρώτη μου σκέψη, μετά τη μητέρα μου, ήσασταν εσείς. Χωρίς εσάς, χωρίς το χέρι που με στοργή απλώσατε στο μικρό φτωχό παιδί που ήμουν τότε, χωρίς τη διδασκαλία και το παράδειγμά σας, τίποτα από όλα αυτά δεν θα είχε συμβεί.

Δεν πρόκειται να κερδίσω πάρα πολλά από αυτή την τιμή. Όμως, τουλάχιστον, μου δίνεται η ευκαιρία να σας πω τι υπήρξατε και εξακολουθείτε να είστε για μένα και να σας διαβεβαιώσω ότι οι προσπάθειές σας, το έργο σας και η γενναιόδωρη καρδιά σας εξακολουθούν να ζουν σε έναν από τους μικρούς μαθητές σας, που παρά τα χρόνια, δεν έπαψε ποτέ να σας είναι ευγνώμων. Σας εναγκαλίζομαι με όλη μου την καρδιά.

<https://www.ert.gr/eidiseis/diethni/kosmos/i-sygkinitiki-epistoli-toy-almper-kamy-ston-daskalo-toy-afoy-kerdise-to-nompel-logotechnias/>

Ενδεικτική διδακτική προσέγγιση

- Η παρακάτω διδακτική προσέγγιση σχεδιάστηκε και παρουσιάστηκε από τον αναπληρωτή καθηγητή Λατινικής Φιλολογίας κ. Βασίλη Φυντίκογλου. Η ενδεικτική αξιολόγηση που ακολουθεί εκπονήθηκε από τον ίδιο.
- https://drive.google.com/file/d/1oFNsF46B9Koj6ohZu007_RAJR_yysNTr/view?usp=sharing

Αξιολόγηση

- Δίνεται κείμενο 10 -12 στίχων και ζητείται
- 1. Μετάφραση στη νέα ελληνική (20 μονάδες)
- 2.Απάντηση σε: α) Μία ερώτηση κλειστού τύπου από την Εισαγωγή του Σχολικού εγχειριδίου (10 μονάδες)
- Β) Μία παρατήρηση ανοιχτού ή κλειστού τύπου από το εισαγωγικό σημείωμα του κειμένου σε συνάρτηση με το περιεχόμενό του (10 μονάδες)
- Γ) Μία παρατήρηση ετυμολογική → Συσχέτιση λέξεων λατινικής με λέξεις που χρησιμοποιούνται στη νέα ελληνική (5 μονάδες)
- Δ) Μία παρατήρηση που θα αξιοποιεί τη χρήση στερεότυπης λατινικής λέξης ή φράσης (από τις λέξεις - φράσεις που περιλαμβάνονται στο παράρτημα) (5 μονάδες)
- Ε) Δύο ασκήσεις γραμματικής (μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ισοδύναμα ερωτήματα) (30 μονάδες)
- ΣΤ) Μία ασκήσεις συντακτικού (μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ισοδύναμα ερωτήματα) (20 μονάδες)

Παράδειγμα αξιολόγησης

- Ενότητες 12 & 14 του βιβλίου Λατινικών (Πασχάλη - Σαββαντίδη)
- Κείμενο
- I.
 - L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia ad complexum patris cucurrit. Pater animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amabat. Tum pater dixit «omen accipio».
- II.
 - Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antonii fuerat, Athenas confugit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimavit ad se venire hominem facie squalida, similem effigiei mortui. Cassius timorem concepit nomenque eius audire cupivit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium e somno excitavit. Paucis post diebus res ipsa fidem somnii confirmavit. Nam Octavianus supplicio mortis eum adfecit.

- Ερωτήσεις
- 1. Να μεταφράσετε ολόκληρο το κείμενο I. Από το II να μεταφραστεί μόνο το κομμάτι «Existimavit ad se venire ... se esse Orcum».
- 2. Να αντιστοιχίσετε σε κάθε στοιχείο της αριστερής στήλης (A - E) το σχετιζόμενο με αυτό στοιχείο της μεσαίας στήλης (α - ζ, δύο στοιχεία της οποίας περισσεύουν) και να γράψετε τα τελικά ζεύγη στη δεξιά στήλη.

A Επικούρεια φιλοσοφία	α Σαλλούστιος	A
B Κωμωδία	β Βεργίλιος	B
Γ Καλλίμαχος	γ Κικέρων	Γ
Δ Αινειάδα	δ Τίτος Λίβιος	Δ
Ε Ρητορική	ε Λουκρήτιος	Ε
	στ Κίνημα των νεωτέρων	
	ζ Πλαύτος	

- **3. φάτσα, κούρσα, εξιτάρω, ρήγας, κόμπλεξ:** οι παραπάνω ξένης προέλευσης λέξεις που χρησιμοποιούμε και στα νέα ελληνικά έχουν τη ρίζα τους στα λατινικά. Ανιχνεύστε τη συσχέτιση της καθεμίας με έναν λατινικό τύπο των κειμένων I και II με τις οποίες υπάρχει ετυμολογική σχέση.

- 4. Να συμπληρώσετε τα κενά των επόμενων φράσεων με τη σημασιολογικά κατάλληλη από τις λατινικές εκφράσεις που ακολουθούν (δύο από τις οποίες περισσεύουν)
- *scripta manent - alter ego - urbi et orbi - persona non grata - terra incognita - modus vivendi*

- Α) Μα πώς θα καταπιαστείς με αυτό το ζήτημα; Αφού για σένα είναι, δεν έχεις ιδέα.
- Β) Αυτοί οι δύο δεν είναι μόνο κολλητοί, Αλληλοσυμπληρώνονται. Ο ένας είναι το του άλλου.
- Γ) Αφού είδαν ότι δεν μπορούν να συμφωνήσουν με τίποτε και οι σχέσεις τους θα έφταναν στα άκρα, ευτυχώς αποφάσισαν να συνεννοηθούν και να βρουν ένα, κάνοντας αμοιβαίες υποχωρήσεις.
- Δ) Μην ανησυχείς. Σε όλους θα φτάσει το μήνυμα, απ' άκρη σ' άκρη,, που λένε.

- 5. Να ξαναγράψετε τις επόμενες φράσεις μετατρέποντας **όλους του κλιτούς τύπους** στον αντίθετο αριθμό.
- α) Ego ad complexum patris cucurri.
- β) Existimavit ad se venire hominem similem mortuū.
- γ) Tum pater dixit «omen accipio».
- δ) Tu somniavisti et species horrenda tibi apparuit?

- 6. Να συμπληρώσετε τις επόμενες λατινικές φράσεις με τον σωστό γραμματικά και συντακτικά τύπο, ώστε να αποδίδουν το νόημα (αριθμούς προσώπων και ονομάτων, χρόνους ρημάτων κ.ο.κ) που έχει η ελληνική φράση που δίνεται πριν από καθεμία τους.
- Α. Θα διεξαγάγετε πόλεμο με τον εχθρό. Bellum cum _____
(hostis) _____ (gero).
- Β. Επιθυμούσαν να ακούσουν τα ονόματα των κοριτσιών. _____
(nomen) _____ (puella) audire _____ (cupio).
- Γ. Θα απαντήσουν σε εκείνον και σε σας έπειτα από λίγες μέρες. Post*
_____ (paucus) _____ (dies) _____ (ille) et
_____ (tu) _____ (respondeo).
- * ΠΡΟΣΟΧΗ: Το post είναι πρόθεση.

- 7. α)Στις δύο επόμενες λατινικές φράσεις να αναγνωρίσετε και να εξηγήσετε πλήρως τη σύνταξη καθενός από τα απαρέμφατα (υποκείμενο, εξάρτηση, ταυτοπροσωπία ή όχι)
- Pater animadvertit filiulam eius esse tristiculam.
- Tum pater respondit se omen accipere.
- Β) Λαμβάνοντας υπ' όψιν σας τη σύνταξη στη φράση «Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda» του κειμένου II, **να μεταφράσετε την επόμενη λατινική φράση** και να **αναγνωρίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση** που υπάρχει σε αυτή (είδος, εισαγωγή, εκφορά, σημασία)
- L. Aemilius Paulus vix domum redierat, cum filiola eius ad patrem cucurrit.

- 8. α) Αν η λέξη - κλειδί για τη σχέση των δύο κειμένων είναι η λέξη «Omen», προσδιορίστε ακριβέστερα **ποιο είναι το κοινό θέμα** και πώς εκδηλώνεται σε κάθε κείμενο. Για το κείμενο II να λάβετε υπ' όψιν ότι στο Άκτιο είχαν πολεμήσει ο Αντώνιος εναντίον του Οκταβιανού και νικητής είχε αναδειχθεί ο δεύτερος, ώστε όλοι όσοι πολέμησαν στο πλευρό του Αντώνιου ήταν εχθροί του.
- Β) Με δεδομένο ότι εδώ βλέπουμε μία διαδοσμένη αντίληψη των Ρωμαίων, η οποία μάλιστα νομιμοποιείται ως θρησκευτική πρακτική που διέπει κάθε επίσημη πράξη, κάνετε ένα συντομο σχόλιο για το πώς θα τους χαρακτηρίζατε υπό τη σημερινή οπτική, όπου παρατηρούνται παρόμοια φαινόμενα (αναφέρετε κάποια από αυτά).
- (Στην απάντηση θα πρέπει να γίνει σύγκριση και αναφορά στην πίστη των Ρωμαίων σε σημάδια που εκλάμβαναν ως θεϊκούς οίωνους που προλέγουν το μέλλον και χαρακτηρισμός τους ως δεισιδαιμόνων και προληπτικών ή και αφελών, κάτι που συναντάται ακόμη και σήμερα σε όσους π.χ δείχνουν να πιστεύουν σε γούρια ή γρουσούζικα στοιχεία (Τρίτη και 13, μαύρες γάτες κλπ) και τείνουν να συμβουλευούνται αστρολόγους, μελλοντολόγους για να καθορίσουν το παρόν και το μέλλον τους)

Βοηθητικοί πόροι για τη διδασκαλία του μαθήματος

- **Λεξικά**
- Κουμανούδης, Στ. 1884. Λεξικόν λατινοελληνικόν. Εν Αθήναις [Βιβλ. Ανέμη].
- Τσακαλώτος, Ευστρ. Δ. 1889 . Λεξικόν λατινοελληνικόν : μετά συνοπτικῆς λατινικῆς γραμματολογίας. Εκδ. Σακελλαρίου. Εν Αθήναις [Ψηφ. Βιβλ. Βέροιας] [Επίσης, στη Βιβλ. του ΙΕΠ]

- **Γραμματική**

- Κακριδής, Θ. Α. 1937. Γραμματική της Λατινικής Γλώσσας. Αθήναι: Βιβλιοπωλείον της "Εστίας". [Βιβλ. του ΙΕΠ]
- Σεμιτέλος, Δ. Χ., 1882. Λατινική Γραμματική. Εκ του Τυπογραφείου Χ. Ν. Φιλαδελφείως [Βιβλ. Ανέμη]
- Σκάσης, Ερ. 1940. Γραμματική της λατινικής γλώσσας διά τας ανωτέρας τάξεις των Γυμνασίων νέου τύπου [Σχολικό εγχειρίδιο Λατινικών Γυμνασίου που περιλαμβάνει γραμματική και συντακτικό και είναι χωρισμένο σε φθογγολογικό, τυπολογικό και ετυμολογικό μέρος, [Βιβλ. ΙΕΠ]
- Τζάρτζανος, Αχ. 1946. Λατινική Γραμματική Γ Λυκείου Ομάδας Ανθρωπιστικών Σπουδών. ΥΠΑΙΘ- Διόφαντος.
- Φυντίκογλου Β., & Τσίτσιου-Χελιδόνη Χρ. 2015. *Lingua Latina*. Θέματα λατινικής γλώσσας και ρωμαϊκού πολιτισμού. Ανθολόγιο κειμένων για την ύστερη *respublica*. Αθήνα: Αποθετήριο: Κάλλιπος.

- **ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ**

- [Φυντίκογλου Β., & Τσίτσιου-Χελιδόνη Χρ. 2015. *Lingua Latina. Θέματα λατινικής γλώσσας και ρωμαϊκού πολιτισμού. Ανθολόγιο κειμένων για την ύστερη respublica.* Αθήνα: Αποθετήριο: Κάλλιπος.](#)

- Αγγλικά:

- [Mahoney, A., *Overview of Latin Syntax* \[Perseus\].](#)

- [Mierow, Ch. Chr. *The Essentials of Latin Syntax* \[Internet Archive.\]](#)

- [Morris, E.P., *On Principles and Methods in Latin Syntax* \[Internet Archive\]](#)

- Λατινικές λέξεις / φράσεις σε άλλες γλώσσες
- Μιχαλόπουλος, Α. & Μιχαλόπουλος, Χαρ. 2016. *Lego, legis, legit: Βασικό Λεξιλόγιο της Λατινικής*. Εκδ. Σαΐτα.
- Γνωστές λατινικές λέξεις και φράσεις.
- Κατάλογος Λατινικών και Ρωμαϊκών παροιμιών και ρητών [βικιφθέγματα]
- Όροι από Λατινικά στα Ελληνικά [Translatum]

- Κείμενα με ασκήσεις γραμματικής και σύνταξης
- Φυντίκογλου Β., & Τσίτσιου-Χελιδόνη Χρ. 2015. *Lingua Latina*.
Θέματα λατινικής γλώσσας και ρωμαϊκού πολιτισμού. Ανθολόγιο
κειμένων για την ύστερη *respublica*. Αθήνα: Αποθετήριο: Κάλλιπος.